

Канд. екон. наук Белозерцев В. С., Ривкін А. Ю.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**АНАЛІЗ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ
ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Сучасний розвиток регіональної економіки України значною мірою визначається станом та ефективністю зовнішньої торгівлі. В умовах глобалізації, посилення міжнародної конкуренції та глибоких трансформацій, пов'язаних із воєнними подіями, питання аналізу та прогнозування зовнішньоторговельної діяльності набувають особливої актуальності.

Дніпропетровська область традиційно є одним із провідних індустриальних регіонів України, що формує значну частину експортного потенціалу держави. Економіка регіону має виражену промислову спрямованість, що обумовлює домінування в структурі експорту продукції металургійного комплексу, мінеральних ресурсів та продукції первинної переробки. Така спеціалізація забезпечує значні валютні надходження, але водночас підвищує залежність від кон'юнктури світових ринків і зовнішніх економічних шоків [1].

У 2020-2021 роках спостерігалася позитивна динаміка зовнішньої торгівлі, зокрема значне зростання обсягів експорту товарів. Проте з 2022 року під впливом воєнних факторів відбулося різке скорочення експортної діяльності, що було зумовлено руйнуванням виробничих потужностей, ускладненням логістичних маршрутів та загальним зниженням зовнішнього попиту. У 2023 році спостерігається певна стабілізація, однак обсяги торгівлі залишаються нижчими порівняно з довоєнним періодом [2].

Імпорт товарів також зазнав значних змін, демонструючи скорочення у 2022 році та часткове відновлення у 2023 році. При цьому регіон зберігає позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами, хоча його рівень істотно знизився. Це свідчить про зменшення експортного потенціалу та необхідність пошуку нових джерел економічного зростання.

Ключову роль продовжують відігравати недорогі метали та мінеральні продукти. Водночас спостерігаються певні структурні зрушення, зокрема зростання частки продукції аграрного сектору та продуктів її переробки. Така тенденція свідчить про поступову диверсифікацію експорту, що є важливим напрямом

підвищення стійкості економіки регіону. У сфері зовнішньої торгівлі послугами ситуація має свої особливості. Обсяги експорту послуг значно поступаються товарному експорту, однак їх структура є більш диверсифікованою та орієнтованою на сучасні види діяльності. Зокрема, вагому частку становлять телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги, що свідчить про розвиток ІТ-сектору. Водночас для зовнішньої торгівлі послугами характерним є від'ємне сальдо, що вказує на залежність регіону від імпортованих сервісів [3].

У 2024-2025 роках спостерігається поступова адаптація зовнішньо-торговельної діяльності регіону до нових економічних умов. Відбувається переорієнтація логістичних потоків, зокрема за рахунок використання альтернативних транспортних коридорів та розширення співпраці з країнами Європейського Союзу. Це сприяє частковому відновленню обсягів експорту та стабілізації зовнішньоторговельної діяльності.

Разом із тим, у цей період відбуваються структурні зміни в експорті, що проявляються у зростанні ролі аграрної продукції та продукції з вищою доданою вартістю. Важливим напрямом розвитку стає також експорт послуг, насамперед у сфері інформаційних технологій, які демонструють відносну стійкість до кризових явищ. Це формує передумови для переходу до більш інноваційної моделі зовнішньої торгівлі.

Попри позитивні тенденції, зберігаються суттєві ризики, пов'язані з нестабільністю зовнішнього середовища, коливанням світових цін та обмеженнями логістичного характеру. У цих умовах особливого значення набуває використання аналітико-прогностичних інструментів у процесі управління зовнішньоторговельною діяльністю. Вони дозволяють не лише оцінювати поточний стан, але й формувати обґрунтовані управлінські рішення щодо розвитку експортного потенціалу регіону.

Таким чином, зовнішня торгівля Дніпропетровської області перебуває на етапі трансформації, що характеризується поєднанням кризових явищ та поступового відновлення. Подальший розвиток регіону пов'язаний із диверсифікацією структури експорту, розвитком високотехнологічних секторів, розширенням ринків збуту та впровадженням сучасних методів управління. Отже, ефективне функціонування зовнішньої торгівлі в умовах глобалізації та післявоєнного відновлення можливе лише за умови комплексного підходу, що поєднує

економіко-статистичний аналіз, прогнозування та орієнтацію на інноваційний розвиток економіки.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Зовнішня торгівля товарами та послугами. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Головне управління статистики у Дніпропетровській області. Статистична інформація. URL: <https://dp.ukrstat.gov.ua>.
3. Міністерство економіки України. Аналітичні матеріали щодо зовнішньої торгівлі. URL: <https://www.me.gov.ua>.

Головко Л. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЩОДО ПИТАНЬ ГЕОЕКОНОМІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ УКРАЇНИ

Питання гео економічної політики та цілей України тісно пов'язані з інтеграцією України в європейські структури. Для України це надає можливість залучити нові передові технології та глобальні інвестиції, підвищити конкурентоспроможність вітчизняного виробника, переорієнтувати виробництво та вийти на європейський та світовий ринки. Світове зростання ціни енергетичних ресурсів, продовольства та аграрних товарів у поєднанні з руйнуванням ланцюгів доданої вартості та зростанням волатильності фінансових ринків суттєво ускладнює стабільність світової економіки. Тому зміни в геополітиці та гео економіці, формування більш надійної світової системи значною мірою залежатимуть від економіки України, від її здатності залишатися включеною у світову економіку. Відповідно, національна економіка України будуватиме взаємовигідну стратегію, збудовану на гео економічних пріоритетах [1]. Економічними пріоритетами для України є розвиток бізнесу; промислова політика; підтримка агросектору; дерегуляція та цифровізація; сталий розвиток і ресурсна політика; людський капітал; міжнародні інвестиції; експорт; євроінтеграція [2]. У звіті Міжнародного валютного фонду «Geoeconomic Fragmentation and the Future of Multilateralism» [3] сказано, що вторгнення в Україну розділило країни за геополітичними лініями та призвело до санкцій, які порушили торгівлю, похитнули світову фінансову архітектуру та посилили напруженість і невизначеність щодо напрямку